

Отримано: 10 лютого 2024 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2024 р.

Прийнято до друку: 8 березня 2024 р.

e-mail: apromanchenko@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6870-2429>

e-mail: strijludmila@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9785-588X>

e-mail: llallaki3005@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-1206-6106>

DOI: 10.25264/2519-2558-2024-21(89)-93-97

Романченко А. П., Стрій Л. І., Кіщенко А. М. Семантико-функційні виміри термінової лексики у професійному мовленні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 93–97.

УДК: 811.161.2'276.6'36'373:61

Романченко Алла Петрівна,
доктор філологічних наук, професор,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Стрій Людмила Іванівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кіщенко Алла Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІЙНІ ВИМІРИ ТЕРМІННОЇ ЛЕКСИКИ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ

Розбудова терміносистеми тієї чи тієї галузі науки тісно пов'язана зі змінами, яких зазнає в процесі розвитку мова, а також з особливостями функціонування певної лексики. Метою пропонованої розвідки є визначення семантико-функційної специфіки медичних термінів у мовленні метеоролога на сторінках соціальної мережі «Фейсбук». Завдання дослідження полягають у такому: зафіксувати медичну термінологію й згрупувати її за семантичним критерієм; схарактеризувати функційну специфіку медичної терміносистеми в професійному мовленні. Джерельною базою дослідження послужили дописи Наталки Діденко. Фактична база дослідження – медична лексика в мережевому дискурсі. У процесі дослідження використано такі методи, як аналіз і синтез – для теоретичних узагальнень і систематизації викладу, контент-аналіз – для виявлення моделей авторських презентацій у професійному мовленні, описовий – для характеристики особливостей медичної лексики, компонентний аналіз – для встановлення семантики досліджуваних термінів, контекстуально-інтерпретаційний – для встановлення специфіки функціонування й виявлення контекстуальної динаміки термінової лексики. Відповідно до зафіксованого матеріалу виокремлено шість лексико-семантичних груп медичної сфери: лексика на позначення стану людини, органів людини і її систем, хвороб та хворобливих станів, ліків і медичних засобів, хворих та осіб за фахом. Здебільшого в дописах Наталки Діденко функціонують медичні терміни в прямому значенні. У відповідному контексті медичні терміни зазнають переосмислення та вживаються в переносному чи фразеологічному значенні. Контекстуальні трансформації лексики з медичної галузі залежать від комунікативної інтенції авторки, потреби передати інформацію жваво, емоційно та гумористично, а також зумовлені словесним оточенням.

Ключові слова: терміносистема, семантика, медична лексика, лексико-семантична група, соціальна мережа, професійне мовлення.

Alla Romanchenko,
ScD in Philology, Professor,
Odesa I. I. Mechnikov National University
Liudmyla Strii,
PhD in Philology, Assistant Professor,
Odesa I. I. Mechnikov National University
Alla Kishchenko,
PhD in Philology, Assistant Professor,
Odesa I. I. Mechnikov National University

SEMANTIC-FUNCTIONAL DIMENSIONS OF TERMINOLOGICAL VOCABULARY IN PROFESSIONAL SPEECH

The development of the terminological system of a certain field of science is closely related to the changes that the language undergoes during the development process, as well as to the peculiarities of vocabulary functioning. The purpose of the research is to determine the semantic-functional specificity of medical terms in the speech of a meteorologist on Facebook social network. The objectives of the research are: to document medical terminology and group it according to semantic criteria; to characterize the functional specificity of medical terminology in professional speech. The posts of N. Didenko, a well-known Ukrainian media forecaster, served as the source base of the research. The factual basis of the study is medical vocabulary in online discourse. The following methods were used in the research process: analysis and synthesis – for theoretical generalizations and systematization of the presentation, content analysis – to identify models of communication in professional speech, descriptive method – to characterize the features of medical vocabulary, component analysis – to clarify the semantics of the terms under study, contextual-interpretive method – to clarify the functioning specifics and contextual dynamics of terminological vocabulary. According to the documented material, six lexical and semantic groups of the medical sphere were identified: vocabulary denoting the human condition, human organs and systems, diseases and disease states, medicines and medical products, patients and individuals by profession. For the most part, N. Didenko's posts use medical terms in their literal sense. In the relevant context, they are

reinterpreted and used in a figurative or phraseological sense. Contextual transformations of medical vocabulary depend on the author's communicative intention, the need to convey information in a lively, emotional and humorous way and are also conditioned by the verbal environment.

Keywords: *terminology system, semantics, medical vocabulary, lexical-semantic group, social network, professional speech.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Термінна лексика – невід’ємний складник лексико-семантичного рівня будь-якої мови. Терміносистеми наукових галузей розробляють здавна, однак значною мірою українські науковці активізували її дослідження після проголошення незалежності країни та прийняття низки законів стосовно функціонування державної мови, що й сприяло формуванню національної термінології. Розбудова терміносистеми тієї чи тієї галузі науки тісно пов’язана зі змінами, яких зазнає в процесі розвитку мова. Термінну лексику вважають найбільш динамічним елементом лексико-семантичної системи мови з огляду на те, що вона відображає безпосередній зв’язок людини з довкіллям.

Актуальність теми. Мовознавці зосереджують увагу на питаннях, що стосуються виокремлення груп термінів, їхнього походження й функціонування. Теоретичні та прикладні проблеми термінознавства опрацьовували Н. Артикуца, Л. Боярова, Г. Германович, Є. Карпіловська, Т. Кияк, А. Крижанівська, Н. Клименко, І. Ковалик, І. Козелко, А. Лящук, Р. Міняйло, Н. Місник, М. Навальна, Т. Панько й І. Кочан, Н. Поліщук, Л. Симоненко, Г. Сюта, Л. Томіленко, І. Царьова та ін. Українські термінознавці плідно досліджують різні терміносистеми (банківську, військову, зоологічну, економічну, лінгвістичну, спортивну, суспільствознавчу, театральну, юридичну тощо). Однією з найрозвиненіших наукових галузей вважають сучасну медицину, у якій функціонує спеціальна та загальноживана лексика. Неоднорідність медичної лексики М. Навальна пов’язує з різноманітністю джерел поповнення її словникового складу й різноманітними мовними та позамовними чинниками (Навальна, 2018: 90-91). Зрозумілим й очевидним є вживання медичної лексики в термінологічному вживанні в межах медичного дискурсу. Утім, відомо, що вона функціонує і в побутовому, і в медійному дискурсах тощо. *Актуальність* дослідження зумовлено потребою з’ясувати специфіку реалізації медичної термінології в соціальній мережі як соціальній структурі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За даними одинадцятитомного словника української мови медична терміносистема належить до однієї з найрозгалуженіших (4,67% від усіх термінів) і посідає друге місце після історичних терміноодиниць. Згаданий словник фіксує такі лексико-семантичні групи: назви хвороб, методів лікування, методів обстеження, фахівців галузі, розділів та вчень медицини (Томіленко, 2015: 44-45; 51-52). Серед лексико-граматичних груп, не зазначено групи на позначення органів і систем людського організму. Водночас дослідники саме лексику кваліфікують як медичну соматичну лексику. Г. Германович, вивчаючи медичні терміни її соматичним компонентом, вирізняє сомонімичну лексику, до якої належать слова на позначення голови та її частин, ший, тулуба, кінцівок, тіла (Германович, 2021: 61).

Темп життя призвів до розширення інформації у всіх галузях. Дванадцятитомний словник української мови відбиває зростання медичних термінів приблизно до 10,8%. Такі кількісні зміни пояснюють активізацією медичної лексики в науковому й публіцистичному стилях, рекламі тощо. У цьому словнику зафіксовано лексику, яка значно поповнює терміносистему української мови й називає нові методи лікування й обстеження хворих, хвороби, медичні прилади й інструменти. Також додалися нові лексико-тематичні групи, зокрема назви фобій, патологічної схильності до чого-небудь, терміни пластичної хірургії (Томіленко, 2015: 64-65).

Як уже зазначалося, термінну лексику активно використовують у різних сферах життєдіяльності людини, про що свідчать публікації Л. Кислюк, Л. Марчук, Н. Яценко та ін. (Термінологічний вісник, 2019). Те саме можна казати й про медичну термінологію, яку задіють у багатьох сферах. М. Навальна звертає увагу, що в українській публіцистиці медична лексика може вживатися в термінологічному й переносному значенні. Прямі значення мають назви на позначення захворювань, симптомів, методів обстеження, оздоровлення та лікування, медичних препаратів, розділів медицини тощо. Дослідниця аналізує приклади переносного вживання термінів у публічному просторі, що зазнали переосмислення в публікаціях політичного спрямування (*політичний грип, нестримні потуги регіоналів, епідемія брехні, дати пілюль, ампутація моральності, виборча лихоманка, вірус помилок* тощо) (Навальна, 2018: 91-105).

Н. Поліщук теж зауважує, що медична термінологія широко вживається в медійних текстах, часто зазнаючи семантичних переосмислень. Це вона пов’язує з потребою журналіста відтворити навколишню дійсність, життєві реалії за допомогою лексики медичної сфери (Поліщук, 2019: 107). Наразі існує нагальність встановлення специфіки використання медичної лексики в немедичних текстах, не охоплених науковими розвідками, а також необхідність виявити спільне та відмінне у функціонуванні медичної термінології як однієї з найзатребуванішої групи лексики в різних дискурсах.

Мета та завдання дослідження. *Метою* пропонованої статті є визначення семантико-функційної специфіки медичних термінів у мовленні метеоролога на сторінках соціальної мережі «Фейсбук». *Завдання* дослідження полягають у такому: зафіксувати медичну термінологію й згрупувати її за семантичним критерієм; схарактеризувати функційну специфіку медичної терміносистеми в професійному мовленні.

Джерельною базою дослідження послугували дописи Наталки Діденко – української синоптикині. *Фактична база* дослідження – медична лексика в мережевому дискурсі. У процесі дослідження використано такі *методи*, як аналіз і синтез – для теоретичних узагальнень і систематизації викладу, контент-аналіз – для виявлення моделей авторських презентацій у професійному мовленні, описовий – для характеристики особливостей медичної лексики, компонентний аналіз – для встановлення семантики досліджуваних термінів, контекстуально-інтерпретаційний – для встановлення специфіки функціонування й виявлення контекстуальної динаміки термінної лексики.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дописах Наталки Діденко часто є поради, як одягнутися залежно від погодних умов, уникнути захворювання у зв’язку зі зміною погоди, з чого випливає, що в професійному мовленні, крім метеорологічних термінів, схарактеризованих М. Кулібабою (2021), А. Романченко (2021), у прогнозах погоди активно функціонує медична термінологія. Схарактеризуємо склад і функційні особливості кожної зафіксованої лексико-семантичної групи.

До термінної лексики на позначення стану людини зараховуємо такі слова: *самопочуття, здоров’я, недуга, хворіти, нездужати*. Для актуалізації фізіологічного та психічного стану в дописах фахівця-метролога одноковою мірою

затребуваними є лексеми *самопочуття* та *здоров'я*. Вони функціують як самостійно (*Вже з учора дехто скаржиться на проблеми із здоров'ям; Тому вже побережить голову та уважніше до артеріального тиску і судин, тобто може бути всяке із самопочуттям – не варто лякатися, але прислухатися*), так і в супроводі означень (... не забуваємо, що *наше самопочуття*, включно із нашими судинами, головою, загалом *хорошим фізичним та ментальним здоров'ям* – також певною мірою *включно країні*...). Зрідка авторка послуговується дієсловом *нездужати* для опису стану людини: *Святий Миколай – старенький, важко йому обходити всі помешкання, та ще й коли ліфти не завжди працюють – допоможіть йому, занесіть із його торби щось смачненьке й солоденьке найближчим сусідам, хоча б подзвоніть близьким й рідним, особливо пригадайте, хто зараз самотній чи нездужає...*

Термінна лексика на позначення органів людини і її систем охоплює такі слова, репрезентовані в професійному мовленні метролога: *орган, горло, голова, ніс, судина, суглоби, коліно, нога, рука, лікоть, шкіра, спина* тощо. Узагальнювальним словом у межах цієї групи виступає лексема *орган*: ... *споглядання квітів петунії підвищує працездатність, активізує функції всіх органів*... Склад сомонімічної лексики доволі великий, і вона об'єктивована в українській медичній термінології як самостійний елемент або як частина терміна (Германович, 2021). У прогнозах Н. Діденко такі соматизми функціують лише як самостійні одиниці. Наведемо приклади: ... *може боліти голова від активної діяльності атмосферних фронтів*...; *Захищайте обличчя і руки ... мороз швидко ципається; ... шкідливі речовини, дими та інші пaskудні домішки безпечно приліплятимуться до крапельок вологи, як рибки-причепи, і нападуть на наші бронхи й легені; ... перші босоніжки, навіть старі, на першій спеці натирають ноги*...; *І запасіться якісним кремом для рук, бо ідеальний весняний час на городи, вазони, посадка, пересадка рослин, часте карантинне миття рук дуже сушить шкіру*. Для привертання уваги до змін погодних умов та залежного від них стану авторка перераховує ті частини організму людини, що зазвичай зазнають впливу, при цьому ці назви перемежуються з немедичними термінами, що створює ніби певну систему життя, до якої уналежнено флору, фауну, артефакти, напр.: *Люди, хто перебуває в цих областях, побережить себе, рослини, дерева, квіти, судини, голову, суглоби, нервову систему, автомобілі, дахи, тварин, словом, будьте уважними до цієї каверзної синоптичної ситуації*.

Термінна лексика на позначення хвороб та хворобливих станів у прогнозах погоди є найпродуктивнішою: *алергія, ангіна, артеріальний тиск, бронхо-легеневі недуги, вірус, головний біль, ГРВІ, загострення судинних недуг, застуда, захворювання шкіри, інфекція, лор-загострення, мігрень, невралгія, невроз, обмороження, опік, переохолодження, серцево-судинні проблеми, стрес, слабкість, сонливість, судинні загострення, судинні недуги, тепловий сонячний удар, хронічні судинні недуги* тощо. Високою частотністю вживання відзначається слово *вірус* та словосполучення *сезонний вірус*: *Не дайте вірусам жодного шансу; Температура повітря така противна, чи нуль, чи -1 градус, якраз підстерігає з вірусами*...; ... *підступні сезонні віруси вже чатують на тих, хто не читає прогнози погоди*...; ... *не легковажте і не піддавайтеся на оману зимовій теплій погоді (порівняно), бо сезонні віруси дуже люблять сховатися за таким прогнозом, скинути шапки, послабити шаліки, пхнути в калюжу і потім підступно причепитися*. Рідше функціують слова *інфекція, ГРВІ*: *Вже у неділю, 13 жовтня, за попередніми прогнозами, усі, хто лякають kota децибельним чханням та кашлем, і просто щасливчики, які вчасно відскочили від першої осінньої інфекції, знову радитимуть сонцю та затишному теплу; Злегковажив прогнозом про похолодання – застуда, ГРВІ, тиждень лежши вдома*...

Доволі часто в прогнозах погоди згадуються такі симптоми, як сонливість, головний біль: *Зміцнення морозів та прийдешнє потепління спонукає до сонливості*...; *Оці атмосферні круть-верть можуть впливати на здоров'я, тому боремося із головним болем та сонливістю на роботі спогляданням півників, кущових троянд, полуниці та черешні у ящиках та на решітці яскравих гардеробних кольорів на вулицях; Якщо у вас болить голова чи якась така сонливість із слабкістю, чи щось тиск артеріальний скаче туди-сюди – зараз магнітні бурі*. Також актуальними виявилися лексеми *мігрень, слабкість, переохолодження, обмороження, алергія, застуда, ангіна* тощо, напр.: *Якщо ви чхаєте чи кашляєте, це може бути алергія; Не сидіть чи не ходіть під прямими сонячними променями. Особливо ті, хто хочуть за 7 днів відпустки засмагнути на рік вперед. Алергії, опіки, теплові сонячні удари і навіть ризики серйозних захворювань шкіри*...; *Не прислухався до прогнозу зміни погоди, прогнозу різкого стрибку атмосферного тиску – мігрень вибила з ритму*.

У професійному мовленні фахівця, не пов'язаного з медициною, цілком логічно використано описові звороти на позначення хвороб, зокрема зі словом *недуга* (*Повітря завтра повсюди буде вологим, як не з дощем, так з туманом, тому дихати людям із бронхо-легеневими недугами буде некомфортно; Така різка метеорологічна зміна не повинна вас захопити зненацька – особлива увага до самопочуття, хронічних судинних недуг*...) або *проблема* (*Тому людям із бронхо-легеневими проблемами варто бути більш уважними до свого здоров'я у цей період; На самопочуття, особливо у кого серцево-судинні проблеми, скоріше, завтра чи вже сьогодні, вплине зниження атмосферного тиску внаслідок візиту активного циклону*). Такий зворот фіксуємо й на позначення загострення певних хвороб (*Така суттєва зміна повітряних мас може викликати загострення судинних недуг*...; ... *найближчими днями оселі зможуть добряче вихолодитися. Тому бережіться застуд, лор-загострень, переохолоджень*...; *Разом із зміною погоди можуть прийти мігрені, сонливість, загострення судинних недуг*...; ... *зміна погоди, пов'язана із візитом циклону та атмосферних фронтів, може впливати на самопочуття, провокувати головний біль та судинні загострення*), коли немає сенсу перераховувати назви захворювань, але є необхідність привернути увагу метеозалежних людей.

У зв'язку з несприятливими погодними умовами на особливу увагу заслуговують люди, що мають проблеми з ментальним здоров'ям, про що застерігає метеорологія, напр.: *Але перепади температури у приміщенні чи машині з вуличною спекою також можуть наробити неприємностей. Застуди, ангіни, невралгії; Бо в нас вже стільки неврозів від поточної ситуації, що від звичайної весняної грози можна спіймати ще один; ... споглядання квітів петунії підвищує працездатність, активізує функції всіх органів, стимулює позитивні емоції і позбавляє від стресу*. У таких висловлюваннях-застереженнях фіксуємо відповідні лексеми *невроз, невралгія, стрес*.

Симптоми захворювання можуть бути виражені як іменниками (*кашель, чхання*), так і неперехідними (*кашляти, чхати*) й перехідними дієсловами із залежними словами, що називають певний орган (*крутити, скакати*), напр.: *Тому хай Андрій будуть здоровими, не мерзнуть і не кашляють; Такі синоптичні перепади можуть трохи крутити голови та судини*...;

Щоправда, ці атракціони часом надто **крутять голови, судини, коліна** і заважають нормально ходити, доганяти і прицілюватися; Ускладнення погоди, **круть-верть із тиском, фазою опадів, градусами, дощиська, круть-верть вітруган, відповідно, голови можуть боліти, артеріальний тиск скакатиме...**

Задіяною в професійному мовленні синонітика є термінна лексика на позначення ліків і медичних засобів, що можуть мати конкретну назву, вжиту в однині (*корвалол, цитрамон, елеутерокок*): ... **окрім необхідних для суботи речей, не забудьте про корвалол, цитрамон...**; *Хоч і хочеться в таку погоду чогось, щоб притомнішим бути, але не перебільшуємо з каваю чи зеленим чаєм. Бо тоді треба буде корвалолом врівноважувати; Боремося корвалолом, елеутерококом, цитрамоном, а краще смачним чаєм, фруктами, літніми супчиками та спогляданням на квіточки за вікном.* Функціують у дописах авторки й назви ліків у формі множини, що покликана лише натякнути на те, що можуть знадобитися ліки вказаного типу: ... **нурофени та корвалолі тримайте неподалік – тиск атмосферний стрибатиме...** Таку саму функцію виконують назви ліків, подані в лапках: *Якщо ви збираєтесь у суботу-неділю на природу, візьміть обов'язково якийсь целофанчик накрити від дощу речі, парасолі, дітям – гумовики, собі – якийсь «нурофен-цитрамон», бо атмосферний тиск буде стрибати...*

Авторка нерідко радить читачам, аби в разі необхідності вони зверталися до фахівців, а не діяли самостійно: *Краще ви-пийте валер'яночки або гідазепаму (якщо лікар дозволяє), підготуйте нормальне взуття на завтра, куртку з каптуром, парасолю, заряджений в найближчому кафе чи закладі павербенк, телефон; ... **порадьтеся з фахівцями** відносно кращих заспокійливих...*

Окремо звернемо увагу на рекомендації Н. Діденко приймати вітаміни, особливо вітамін групи Д: ... **не забуваємо приймати вітамін Д...**; *Буде й сонце, воно поволі прокидається, **вітамін Д** можна купити і попийти...; ... сприятливо зайнятися профілактикою здоров'я, попийти **вітамін**...; Завтра в столиці сонечко і дуже тепла погода. Тому завтра оголошується день **вітаміну Д**.* В останньому прикладі назва *вітамін Д* переосмислюється, адже йдеться про сонячну погоду.

Натрапляємо й на поради щодо підтримки здоров'я, у яких відсутня конкретика щодо певних лікарських засобів (*заспокійливі, знеболювальні, пігулки від головного болю та стрибків артеріального тиску, щось від голови*): ... **не забудьте про знеболювальні; ...перед грозами в другій половині тижня тримати поблизу пігулки від голови...; I киньте принагідно в ту ж торбу пігулки від голови – бо погода скаче по синоптичним сходам дуже жваво; У суботу-неділю очікують на активізацію магнітного поля Землі, ...тому, збираючись кудись поїхати на уїк-енд, прихопіть із собою, хто потребує, щось від голови, артеріального тиску.**

До цієї лексико-семантичної групи зараховуємо назви медичних засобів та супутніх предметів: *пластир, крем від сонця, маска, засіб від комарів, розчин солі* тощо. Наведемо приклади функціонування цих лексем:

... **не забудьте купити пластир – перші босоніжки, навіть старі, на першій спеці натирають ноги...; Вже сьогодні продумайте, що брати із собою на уїк-енд – панамки, засоби від комарів, парасолі, целофанчики, окуляри, крем від надмірного сонця, води побільше, кабачки та черешню; Якщо алергія лише з чханням, вмивайтеся кілька разів на день, корисно промивати ніс концентрованим розчином із солі, хороший Хьюмер – це від мене...; Тут можна й про маски пригадати.**

На позначення хворих використано слова *алергік, гіпертонік, гіпотонік, сердечник, метеопат*, напр.: **Алергікам також зараз непереливки – все цвіте, всі чхають...; Нестійка мінлива погода впливатиме на самопочуття – мігрені, некомфорт для гіпер- та гіпотоніків, смарність впливатиме на настрої та працездатність, хочеться сонця та вітаміну Д; Метеопатам – приготувати пігулки від головного болю та стрибків артеріального тиску.** Активними є словосполучення на кшталт *люди з (бронхо-легеневими хворобами), люди з проблемами*, а далі вказується конкретна специфіка (з проблемами тиску та дихальних шляхів, артеріального тиску): ...**купіть за можливістю зволожувач повітря, подбайте про здоров'я, особливо «сердечники», люди з проблемами тиску та дихальних шляхів...**

Нечисленною й нерізноманітною є лексико-семантична група на позначення осіб за фахом: ... **уважніше до себе, до самопочуття, уникайте зайвих безплідних дискусій, особливо там, де ви не глибокий експерт, порадьтеся з фахівцями...; ... варто тримати поблизу телефон лікаря-кардіолога чи сімейного; Не тривожтеся, порадьтеся з лікарем...**

Термінна лексика в професійному мовленні фахівця-метеоролога, звісно ж, стосується синоптики, проте доволі широко репрезентовано й лексику з інших сфер, зокрема й медичної галузі. Лексика цієї галузі здебільшого функціює у своєму термінологічному значенні, як видно з наведеного вище. Меншою мірою в професійному (немедичному) мовленні реалізовано можливості медичної лексики вживатися в переносному значенні. Такі переносні значення термінів постають у прогнозах погоди як наслідок переосмислення й обігрування їхньої семантики, впливу контекстуального оточення.

Н. Діденко в прогнозах погоди, що представлені, крім соцмережі «Фейсбук», в ефірі радіостанцій і телеефірі, вдається до трансформації фразеологізмів, надаючи їм значення, що так чи так стосується медицини: ...**не приміряйте на себе шапочки фармацевтів, часом краще перещат, ніж отримати побічні реакції; Зрозуміло, що така погода може не лише викликати головний біль у комунальників та рятівників, але й у простих громадян.** Порівняймо: *приміряти шапку Мономаха – приміряти шапочки фармацевтів*, за допомогою цього вислову авторка радить утримуватися від самостійного призначення собі ліків; *головний біль комунальників – головний біль у громадян*, де обіграно пряме й фразеологічно зумовлене значення словосполучення *головний біль*.

У висловлюванні...*фронт, зазвичай, трохи задурює нам голови* відбувається переорієнтація з ніяк не пов'язаного з погодою фразеологічного значення на вплив погодних умов на людину. Зміну значення спостерігаємо і в таких конструкціях: *Не думала, що дійду до такого, але коли горло, ніс та голова у вірусних круговертях, то всяке трапляється; Перше таке різке похолодання впливає на менший опір вірусам, судини «грають» у всі боки, голова також може через стрибки атмосферного тиску бути з боєм та запамороченням; Листопад, без неврозів, хаотичних смикань та аномальної пове-дінки, спокійно переходить у власну зрілість.*

Висновки та перспективи. Відповідно до зафіксованого матеріалу виокремлено шість лексико-семантичних груп медичної сфери: лексика на позначення стану людини, органів людини і її систем, хвороб та хворобливих станів, ліків і медичних засобів, хворих та осіб за фахом. Здебільшого в дописах Наталки Діденко, що мають метеорологічне спрямування і являють собою професійні прогнози погоди, функціують медичні терміни в прямому значенні. Використання медичної лексики зумовлено тим, що зміна погодних умов безпосередньо пов'язана зі здоров'ям громадян, їхнім не лише

фізіологічним, а й психологічним станом. Термінологічне значення медичної лексики забезпечує адекватне сприймання прогнозів погоди та рекомендацій фахівця. У відповідному контексті медичні терміни зазнають переосмислення й вживаються в переносному чи фразеологічному значенні. Контекстуальні трансформації лексики медичної галузі узалежені від комунікативної інтенції авторки, можливостей передати інформацію емоційно та з гумором, а також від контекстуального оточення. *Перспективи* подальших досліджень вбачаємо в аналізі особливостей функціонування медичних термінів в інших дискурсах.

Література:

1. Германович Г. О. Медичні терміни зі соматичними компонентами в сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2021. 319 с.
2. Кулібаба М. О. Прагмалінгвістична специфіка українського метеодискурсу : дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2021. 254 с.
3. Навальна М. І. Лексика української газетної періодики початку ХХІ ст.: джерела поповнення та стилістичне використання : монографія. Переяслав-Хмельницький : Видавництво КСВ, 2018. 350 с.
4. Поліщук Н. О. Термінолексика як джерело оновлення газетного тексту (на матеріалі газет перших десятиліть ХХІ ст.) : дис. ... канд. філол. наук. Львів, 2019. 264 с.
5. Романченко А. П. Вербальна мережа ключових ад'єктивів у структурі мовної особистості Наталки Діденко. *Мова*. 2021. № 35. С. 123–128.
6. Термінологічний вісник / відп. ред. Л. В. Туровська. Київ : Інститут української мови НАНУ, 2019. Вип. 5. 408 с.
7. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови : монографія. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с.

References:

1. Hermanovych, H. O. (2021). *Medychni terminy zi somatychnymy komponentamy v suchasni ukrainiskii movi* [Medical terms with somatic components in modern Ukrainian language]. *Kandydatska dysertatsiia [Candidate's thesis]*. Lviv: LNU (in Ukr.).
2. Kulibaba, M. O. (2021). *Prahmalinhvistychna spetsyfika ukrainskoho meteodykursu* [Pragmalinguistic specificity of Ukrainian meteorological discourse]. *Kandydatska dysertatsiia [Candidate's thesis]*. Odesa: ONU, 2021 (in Ukr.).
3. Navalna, M. I. (2018). *Leksyka ukrainskoi hazetnoi periodyky pochatku XXI st.: dzherela popovnennia ta stylistychnie vykorystannia* [Vocabulary of Ukrainian newspaper periodical of the beginning of the XXI century: sources of replenishment and stylistic use]. Pereiaslav-Khmelnytskyi: Vydavnytstvo KSV (in Ukr.).
4. Polishchuk, N. O. (2019). *Terminoleksyka yak dzherelo onovlennia hazetnoho tekstu (na materialy hazet pershykh desiatylyt XXI st.)* [The term-vocabulary as an update source of the newspaper text (based on the material of the newspapers of the first decades of the XXI century)]. *Kandydatska dysertatsiia [Candidate's thesis]*. Lviv: LNU (in Ukr.).
5. Romanchenko, A. P. (2021). *Verbalna merezha kliuchovykh ad'iektiviv u strukturі movnoi osobystosti Natalky Didenko* [Verbal network of key adjectives in the structure of Natalka Didenko's linguistic personality]. *Mova [Language]*, 35, 123-128 (in Ukr.).
6. Turovska, L. V. (Ed.) (2019). *Terminolohichnyi visnyk [Terminological herald]* (Vol. 5). Kyiv: Instytut ukrainskoi movy NANU (in Ukr.).
7. Tomilenko, L. M. (2015). *Terminolohichna leksyka v suchasni tлумachniі leksykohrafii ukrainskoi literaturnoi movy* [Terminological vocabulary in the modern explanatory lexicography of Ukrainian literary language]. Ivano-Frankivsk: Foliant (in Ukr.).